

Autoreferat

Karol Kalita ps. „Rębajło” jako dowódca powstańczy na tle wyższej kadry dowódczej Powstania Styczniowego 1863-1864

Praca dotyczy przedstawienia podpułkownika Karola Kality na tle wyższej kadry dowódczej Powstania Styczniowego.

Osobowość i doświadczenie tego oficera, podpowiadały mu, że tylko mozolne szkolenie i dobra organizacja pozwoli na stawienie czoła regularnym oddziałom rosyjskim. W niniejszej pracy chciałbym udowodnić, że wysiłki Karola Kality były wyjątkowe na tle działań wyższej kadry dowódczej Powstania Styczniowego, zarówno pod względem doświadczenia, przygotowania teoretycznego jak i również pod względem talentu. To dzięki takim dowódcom powstanie mogło trwać kilkanaście miesięcy. Natomiast o dowodzonym przez niego pułku stopnickim można było powiedzieć, że jego wyposażenie i uzbrojenie pozwala na zaliczenie do wojsk regularnych. Na poziomie taktycznym Kalicie udało się to, co w skali strategicznej było nie do osiągnięcia w Powstaniu Styczniowym.

Prace rozpocząłem od rozważań na temat koncepcji przygotowywanej walki zbrojnej, źródłach, z których wywodziła się przyszła kadra oficerska, charakterystyki działań powstańczych w noc wybuchu powstania oraz krótką charakterystykę wybranych dowódców powstańczych działających w powstaniu do sierpnia 1863 roku.

Następnie opisałem sytuację powstania w sierpniu 1863 roku, a więc w czasie, gdy Kalita rozpoczął swoją działalność jako oficer powstańczego wojska, podjąłem próbę charakterystyki wyższej kadry dowódczej Powstania Styczniowego w okresie dyktatury Romualda Traugutta, oraz reorganizacji powstańczej armii, gdyż te działania miały wpływ na warunki, w jakich przyszło działać Kalicie jako dowódcy powstańczego.

Następnie w rozdziale trzecim pracy opisałem drogę zawodową Kality do wybuchu Powstania Styczniowego, jego doświadczenie wojskowe zebrane przed jego wybuchem, proces prowadzący do wstąpienia Kality w szeregi powstańcze i działalność Karola Kality w partii powstańczej pułkownika „Tetry” i udział w bitwie pod Wąsewem.

Rozdział czwarty to opis początkowej samodzielnej działalności Kality w Powstaniu Styczniowym i opis, stoczonych przez dowodzoną przez niego partię, bitew pod Jeziorkiem, Mierzwinem i Huta Szczecińską.

Rozdział piąty to opis pracy organizacyjnej przy tworzeniu 3. Stopnickiego Pułku Piechoty, opisałem taktykę stosowaną przez powstańców z pułku stopnickiego. W rozdziale tym zawarłem też opis bitew pod Iłżą i Radkowicami.

Rozdział szósty to opis udziału Kality w końcowych miesiącach Powstania Styczniowego, jego niesnaskach z wyższymi oficerami II korpusu powstańczego i dalszych losów Kality po Powstaniu Styczniowym.

W zakończeniu podsumowałem moje rozważania dotyczące sposobu dowodzenia prezentowanego przez Kalitę, porównałem go ze stylami dowodzenia innych dowódców powstańczych oraz oceniłem rezultaty działalności tego dowódcy w Powstaniu Styczniowym i skuteczność stosowanej przez niego taktyki.

Karol Kalita, podobnie jak duża część dowódców oddziałów powstańczych, nie doczekał się dogłębnej analizy swoich dokonań. A jest to niewątpliwie postać ze wszech miar zasługująca na uwagę. Szczególnie interesujące byłoby znalezienie odpowiedzi na pytanie, dlaczego właśnie Karolowi Kalicie udało się zorganizować partię powstańczą wyszkoleniem i wyposażeniem dorównującą regularnym pułkom rosyjskim. Być może badania prowadzone w tym kierunku, pozwolą dostrzec, dlaczego szczegółowo opracowywane przed powstaniem teorie wojny partyzanckiej nie zostały wykorzystane w takim stopniu jak oczekiwano, dlaczego powstanie tak długo trwało mimo ponoszonych klęsk, dlaczego wystarczyła jedna bitwa opatowska, by zniweczyć dobrze rokujące perspektywy rozwoju II Korpusu Armii Narodowej.

Grzegorz Cwyl